

Filosofiako XIV. Olinpiada Nazionala

Maitasuna: jakintza, desira eta komunitatea

Maitasuna hausnarketa filosofikoaren gai nagusietako bat izan da Antzinatetik gaur egunera arte, eta ezagutzarekin, identitatearen bilaketarekin, askatasunarekin, justiziarekin edo komunitateen sorrerarekin lotzen duten galderak planteatu ditu. Lotura afektiboen eraldaketa azkarak, kontsumo-kulturaren eraginak eta gaur egungo bizitzaren erronkek markatutako testuinguru batean, maitasunaren esanahiari buruzko galderak gure maitasunari buruzko ikuskerak kritikoki berrikustera eta gaur egun nola bizi den planteatzera gonbidatzen gaitu. Proposatzen ditugun gaiak hiru dimentsio nagusitan bil daitezke:

1. Dimentsio metafisiko-epistemologikoa (maitasuna eta ezagutza)
2. Dimentsio soziala eta kritikoa (kultura, merkantilizazioa, kapitalismoa)
3. Dimentsio antropologikoa eta kulturala (desira, identitatea, komunitatea)

1. Maitasuna: ezagutza eta egia

Ikuspegi honetatik, maitasunaren gaia munduaren, egiaren eta ezagutza filosofikoaren ulermenarekin lotu daiteke. Platonengandik aurrera, maitasuna ezagutzaren baldintza gisa agertzen da, eta egiaren eta edertasunaren bilaketara bultzatzen gaitu. Orduan, bestela ezkutuan geratuko liratekeen alderdiak aurkitzeko moduan gaude, dela errealtateari, besteari edo geure buruari buruzkoak. Maitasunak ezagutzeko desira pizten du eta egiaren bilaketa bideratzen du; beraz, ezagutza ez da pentsatu behar jakin-min intelektual hutsetik sortzen den jarduera gisa, baizik eta ezagutu nahi dugunarekiko afektu-modu batetik sortzen den jarduera gisa.



Ágora (2009) filmaren fotograma

Maitasuna ezagutza-modu gisa agertzen da, nor garen eta zer falta zaigun agerian uzten duen neurrian. Maitasunak lagun al diezaguke ezagutzen? Geure burua hobeto ezagutzeko aukera ematen al digu? Zer ikasten dugu maitasunaren bidez? Maitasuna al da benetako ezagutzarako giltza?

2. Maitasuna: esperientzia, desira eta kapitala



René Magritteren Los amantes /
1982

Lan-ildo honek pasioaren eta negozioaren dimentsio bikoitza aztertuko luke. Maitasuna benetako eta eraldatzaile den pasio gisa bizi daiteke, baina interes ekonomikoaren, kontsumoaren edo truke sozialaren objektu ere bihurtu daiteke. Praktika merkantilista kapitalismo berantiarrek funtsezko eginkizuna du: lotura sozialak baztertzeko eta hurrengo transakziora azkar igarotzeko prestatzen gaitu. Aldi berean, lotura pertsonalen desagiteak eragin izugarria du kulturean, gizartean eta ekonomian.

Zygmunt Bauman bezalako filosofoek adierazten dute kapitalismoak maitasuna harreman hauskor eta kontsumigarri bihurtu duela, azaleko loturak eta bakardade-sentsazio gero eta handiagoa sortuz.

Ikuspegi horretatik, maitasun erromantikoaren ikuspegi tradizionalaren kritika ere egin daiteke; ikuspegi horretan, esperientzia jabetza pasibo gisa ulertzen da, eta norbanakoa maitasunak hartutako pertsona gisa agertzen da, harremanaren eraikuntzan rol aktiboa hartzen duenaren orde. Ikuspegi horretatik hainbat arazo eta tentsio eratortzen dira, ikasleekin hausnarketa eta analisia egiteko gai izan daitezkeenak:

- Maitasuna lotura eskusibo eta posesibo batera murriztea.
- Mendekotasun emozionala zoriontasunaren baldintza gisa.
- Bestearen aurrean mendekotasun itsua, desberdintasun- eta indarkeria-dinamika posibleekin.
- Maitasunaren kontsumoa eta logika indibidualista; harremanetan indibidualismoa sustatuz, non konpromisoaren eta elkarrekikotasunaren aurretik gogobetetze pertsonala lehenesten den.

3. Maitasuna: artea, praktika eta komunitatea

Ikuspegi horretatik, maitasuna ikasi, praktikatu eta norbanakoaren zein gizartearen bizitza eraldatzen duen zerbait bezala ulertzen da. Lotura iraunkorrek eraikitzeko zailtasunak dituen garai honetan, «maitatzen jakitea» auzi filosofiko bihurtzen da. Ikuspegi horrek erreferente bat du José Ortega y Gasseten lanean; haren ustez, maitasuna ez da egoera pasiboa, arreta eta bestearengana irekitzea baizik. Maitatzeak bestearen errealitatera aktiboki zuzentzea, norberarengandik ateratzea eta maite den horrekin konprometitzea esan nahi du. Maitasuna, beraz, ariketa espiritual eta bizi-modu bat da.

Ildo berean, Erich Frommek dio maitasuna arte bat dela. Edozein arte bezala, ez dago soilik talentuaren edo berezkotasunaren mende; ikaskuntza, diziplina, ezagutza eta praktika eskatzen ditu. Kontua ez da soilik maitatua izatea, maitatzen ikastea baizik. Lévinas eta Simone Weil bezalako autoreengan, maitasuna bestearekiko arretarekin, haren zaurgarritasunaren aitortzarekin eta justiziaren eskakizunarekin lotzen da. Maitatzeak axolagabetasunaren aurka egitea eta pertsona orok bere duintasunean aitortua izateko baldintzak sortzea dakar. Horrela, maitasunak dimentsio sozial eta politikoa hartzen du.

Ildo honetan, maitasunaren gaia honako planteamendu hauetatik landu dezakegu:

- Aristotelesekin maitasuna (berezikiko adiskidetasuna) bestearen ongiarekiko desira eta partekatutako zioritasunaren iturri gisa ulertzen du; ideia hori Montaignek berreskuratu zuen.
- Simone Weilekin maitasuna arreta, entzute eta eraldaketa etiko gisa ulertzen du, justiziarantz bideratzen duena eta indarkeriatik urruntzen duena.



Kissing coopers / Banksy 2004

- Ortega y Gassetek arreta eta bestearengana irekitzean oinarritutako bizi-jarduera gisa deskribatzen du, eta ez pasibotasun emozional huts gisa.
- Erich Frommek arte gisa hartzen du, existentziari zentzua ematen diona eta norbanakoa gizateria osoarekin lotzen duena. Maitasuna, beraz, ez da soilik esperientzia pribatua, baizik eta irudimen-potentzia ere bada, beste mundu eta harreman-modu batzuk sortzeko gai dena, zaintzan, elkarrekikotasunean eta elkartasunean oinarrituta.
- Rousseauk bere buruarekiko maitasuna (naturala eta errukiarekin orekatua) eta norberaren maitasuna (soziala, lehiakorra eta nagusitasunarekin lotua) bereizten ditu.

Aragoi 2026-2027